

SZAKÁCS RÉKA

Az emlékszoba

1. Antoine meghal

Antoine Moreau szinte minden elképzelhető módon célba vette a halált, de a halál kitért előle. Aztán Antoine célt ért, bár nem egészen úgy, ahogyan azt elgondolta. Sok hiábavaló kísérlet után annyi benzodiazepint és opiátot nyomott magába, hogy megölt volna két lovat, majd konyhakéssel összekaszabolta a karját, végül felakasztotta magát. Az atlétatermetű embert azonban nem bírta el a kötél, így Antoine, nyakában a leszakadt kötél maradékával kiugrott a harmadik emeletről, ahol a ház előtt éppen elhaladó Nissan Qashqai elgázolta. Medencéje, mint forró cserépedény a hideg kövön, szétpattant, és törött combsontjai úgy fehérltek a roncsolt lágyrészek barnás alvadékában, akár a gyertyacsonkok az ellágyult születésnap tortán. Antoine-t többször műtötték, míg olyan nem lett, mint egy nyitott és eleven motorház: kábelek és csövek járták keresztül-kasul csavarral rögzített fémszerkezetek és műanyag tartályok között. Mindhiába, mert a szepszis hullámain karácsonyra eljött érte a halál. Antoine piros volt, a város betegesen szürke, hó sehol.

A halálhír gyorsan táguló hullámokban terjedt a thouars-i kórházban: egy intenzív osztályos nővér elmondta a pszichiátrián dolgozó férjének, aki tájékoztatta az osztályvezetőt meg a főnővért, aki viszont értesítette Bensaid doktort, Madame Rodriguezt, a szociális munkást és Madame Nowakot, a pszichológust. Újév kezdetén megbeszélést kellett összehívni az elmeosztályon, amit az intézetvezető a növekvő kollektív nyomásra kezdeményezett, mert a balesetbe torkolt öngyilkosság mindenkit felzaklatott. Antoine ugyanis félelemben tartotta a kisvárosi kórházat, ebből az optikából nézve a halála váratlan karácsonyi ajándék lett volna, felszabadulás, de az általános megkönnyebbülést csakhamar meghökkenés, szégyen és tagadás váltotta fel, mintha az angyali üdvözléhez valami szörnyűséges nemi bajt is csomagolt volna az ismeretlen feladó. És a lelkiismereti válság, mint fürtszerűen burjánzó karfiolos szemölcs az altestet, lassacskán belepte az egész intézményt.

Mert nem lehet így viselkedni a halállal szemben, mivé lennénk, ha, és különben is.

Minden beszélgetés a titkárságon, nővérszobákban, orvosi és osztályos értekezleteken Antoine halálával kezdődött és végződött. Antoine öngyilkossága, mint kánál alól a csokoládégolyók, mindegyre fölbukkant az okfejtések, érvelések, eszme-cserék mögül, és sajnálkozott, töprengett, vívódott mindenki természete és tanulmányai szerint, egyenként, együtt és egymásra licitálva, hogy miként lehetett volna ezt a halált elkerülni. És mindeközben szigorúan kimondatlanul, de ott lebegett az

intézetben, akár egy kecses léghajó, a csendre intett álságos öröm, hogy Antoine magával vitte, és többé nem az elmeosztályra hozza démonjait és a poklot.

2. Elmeosztály francia módra

A karácsonyi dekoráció foghíjas kellékei, mint gyermekkori himlő maradványtünete, csak szépséghibák a tágas és steril kórházi folyosókon. A titkárságon semmi karácsonyi flancolás, az intézetvezető hivatásos ateista, rajta kívül két marokkói, egy algériai berber, egy hallgatag kameruni és jómagam alkotjuk a szakorvosgárdát. November óta van két szakorvosjelöltünk is, Yves, a szurokfelete benini, meg André Madagaszkárról. Nagy szám, hogy Thouars-ba kerültek, ide ugyanis nem tülkednek az interneek: a munka barátságtalanul sok, a kórház vezetése morózus, egyáltalán nem keresi az orvosok kegyeit, a város meg középkori álmát alussza. De a két afrikainak, mert André is afrikainak tekintette magát az egyszerűség kedvéért, és nem ragaszkodott a szigetországi önazonosságához, szóval az afrikaiaknak nem maradt más választásuk, mint Thouars, a jobb helyeket ugyanis elvették a franciák. Fél évig itt dekkolnak, aztán majd csak sikerül a következő szemeszterben megszépíteniük egy helyet Blois-ban, Tours-ban vagy Poitiers-ban.

– Mi itt mindennel meg vagyunk elégedve – mondja Yves, s mint egy cukormentes szájrüssítő reklámplakátján, megvillan a fény a fogain. Beninből, a hajdani Dahomey Királyság déli területéről, az egykori rabszolgapartról jött, ahol a gazdasági kulcspozícióban levő rokonsága manapság fekete rabszolgák helyett csak kávé és gyapotot ad el a fehéreknek, így biztosítva az utóbbiak jólétét, amire Yves is vágyik. Ostoba érdeklődésünket, mint színes üveggolyókat, mosolyogva nézi, és megbocsátóan beszél nekünk fon-gbé és joruba nyelveken, majd leplezetlenül szórakozik az elképedésünkön, hogy az import katolicizmust milyen furfangosan kijátszotta az ősi hit, a vudu: mint szénszemcsék a tüdőszövetben, masszív fekete zárvány maradt az új vallásban. Vagy inkább fordítva: az itt gyökerező őshonos hit körbenőtte és magába zárta, ahogy a vízparti fák kérge, a messziről jött idegen anyagot.

– De nem kell félni, én nem művelem a vudut. Csak ha muszáj – kacag, és a tor-kában, mint egy megelevenedett barlangban, csillognak a nagy fehér fogak.

Hélène Guillet a két interne jövetelét személyes győzelemnek tekinti, és ezt nem is vitatja el tőle senki, mivel az intézet sóvárog a siker után. Itt íratlan szabály, hogy amit csak lehet, azt sikernek *kell* elkönyvelni. Mintha egy fordított, járványos neurózis kezelésébe beleragadt volna az egész elmeosztály orvosostól, ápolóstól, mindenestől, beleértve a titkárságot és a takarítókat is, és mindenki páciens és terapeuta lenne egyszemélyben. Persze mindannyian melegen gratulálunk Hélène Guilletnek, amikor bejelenti, hogy két szakorvosjelöltet tudott toborozni az osztályra. Hélène szeme, mint egy kékhátú szkarabeuszkitűző, ragyog a sikertől. Aprócska, kortalan, majdhogynem lányos alkatú teremtés, kizárólag futva közlekedik, az ajtókat a lábával löki vagy rúgja be, a sietség pillanatnyi állása szerint. Annyira szangvinikus temperamentum, hogy merő képtelenségnek tűnik, hogy nemsokára nyugdíjba

megy, és átadja az intézet irányítását Bensaidnak vagy Ouazzaninak, Mahfoud doktor kétségbeesésére.

Mahfoud doktor ápolt jelenség, franciának kissé túl algériai, algériainak kabil, kabilnak elég alacsony, és maga a halmozott kisebbségi lét kopog, ha a titkárság felé vezető folyosón végigmegy kígyóbőr cipőben. Ellenszenvezik a két marokkói kollégával, mert meggyőződése szerint semmibe veszik, akárcsak a vezetés. Szüntelenül a szemembe panaszol valamit, pislognom kell, amikor beszél, márpedig folyton beszél. Kényszeredett a kedvességem, és elámulok, hogy hitelt ad a mímelt barátságoknak, ami olyan csúf, akár egy műanyag gyöngysor. Szégyenkezem, igyekszem őszintén barátságosnak lenni, de nem megy, mindez egyre rútabb. Az első vitánk Mahfouddal az ügyeletek miatt van, kapóra jön a nézeteltérés, végre ürügyet találok a távolságtartásra.

Mahfoud doktor ragyogóan mutat újév első hetében elegáns mustársárga kabátjában. Harcosan igényli az Antoine Moreau halála miatti vizsgálatot, nem szalaszt el egy alkalmat sem, hogy felháborodjon a történeteken, ilyenkor az indulat hevében arcbőre barnából pizkossárgára vált és megkeményedik, mint a régi citrom héja. Mindenfelé mulasztást és szakmai hibát szimatol, hiszen Bensaid volt a kezelőorvos. Jamal Bensaid viszont lelkiismeretes, kényszeresen precíz, olyannyira, hogy a szüntelen szorongástól gyomorbeteg, és kibírhatatlanul büdös a szája. Ha diktál, a titkárnő folyton legyezi magát, hogy a szagot elviselje, a legyezés miatt meg állandóan hőhullámra hivatkozik. Bensaid doktor egyébként maga ajánlotta néhány évvel korábban, hogy más páciensekkel egyetemben átveszi Antoine Moreau kezelését, amikor az előző intézetvezető, a kiváló Reynaud doktor nyugdíjba vonult, és a nehéz betegek egész arzenálját hagyta észak-afrikai kollégáira. Reynaud doktor egy casablancai konferencián verbuválta Ouazzanit és Bensaidot, kiállította nekik az engedélyek és igazolások garmadáját, míg azok Agadirból családotól megtelepedhettek Thouars-ban. Mindkét marokkói orvos lekötelezettje volt Reynaud-nak, amit ő kifejezetten el is várt tőlük. Persze, meg kell hagyni, nagy fegyvertény volt ide orvosokat szerezni, mert a városka évtizedek óta szenvedett az emberhiánytól, ipar, termelés és látványos kultúra nélkül kiszaladt belőle az élet, és a középkori városrész ódon díszletei között, a keskeny utcák kockakövein munkanapokon is úgy megült a melankólia, mint egy lomha, kiábrándult, sárga macska a dohos ablakközben. A maliciózus anekdota szerint Orléans-ból egyszer sikerült ide csábítani egy fiatal orvost, aki motorbiciklin érkezett, majd megállás nélkül áthajtott Thouars-on, és visszament Orléans-ba, mivel itt nem talált semmit. A városka azért mégis bájos volt, olyasformán, mint egy törékeny alkatú, finom vonású öregasszony, aki rég le-tűnt idők fahéj- és levendulaillatú lenyomatát őrzi. Nyilvánvaló, hogy filigrán öregasszonyok nem okoznak izgalmat fiatalemberekben, így jobbára csak családos maghrebiek vagy fekete-afrikai orvosok kerültek a kórházba, meg én, a kelet-európai.

– Elképesztő, hogy Bensaid nem rendelte vissza gyakrabban Antoine Moreau-t, ez nem fordulhatott volna elő, ha én kezelem! – Mahfoud doktor, mint egy átlátszó

műanyag dzsinn, szinte lebegett a művileg felkorbácsolt haragtól. Tartottam tőle, hogy kifakad, s a hatalomvágy szétfroccsen, ami kockázatos, mert nem volt annyi vezetői pozíció, mint ahányan voltunk.

3. Antoine gyermekkor

Bensaid doktor persze visszarendelhetette volna gyakrabban is Antoine Moreau-t a rendelőbe, de Antoine-t sehová nem lehetett csak úgy berendelni. Az egész rohadt világ mocskos normarendszere, mint valami fölösleges tinktúra, lefolyt róla, és úgy dobta le magáról a szétkúrt szabályokat, mint egy gennyesül ízléstelen ruhadarabot. A durvaság peremvidékei nyíltak meg, ha Antoine beszélt, és a szája, mint egy őrjögő tubus, telefröcskölte szennyes mondatokkal a világot, amitől a tespedt thouars-i vidék olyanná lett, mint egy bepiszkolódott Jackson Pollock-vászon: élénk, izgalmas, és örvénylő. Piszkos, piszkos, de mégiscsak Pollock!

Antoine Moreau kamaszkorában kezdte szétfeszíteni a kereteket, amelyben addig élt, egy Thouars-tól 15 kilométerre, délnyugatra fekvő tanyagazdaságot, ami Montcontour és Airvault között volt valahol félúton, és ahol egykor búzát, árpát és napraforgót termesztettek, meg számtalan kecskét tartottak. Aztán jött 1990-ben a túltermelési tejkvárság, és Antoine apját, az idősebb Moreau-t előnyugdíjazták. Azóta a gazdaság kínlódva döglődött, mert az öreg Moreau teljesen megvadult az alkoholtól.

– A kurva anyját ennek az idióta kölyöknek, agyonverem az anyjával együtt! – és Moreau úr állta is a szavát, és agyba-főbe verte Antoine-t is meg az anyját is, olyan gyakran, ahogyan csak tehette: minden nap, amikor képes volt rá. Ha az eszméletlenségig leitta magát, akkor a verés elmaradt, így Moreau-nénak érdekében állt, hogy az öreg nyugdíján felül is előteremtse az italra valót, és ezáltal biztosítsa a férje teljes, makulátlan részegségét. Ezért az asszony látástól vakulásig dolgozott a tanyán. Ellenkező esetben, ha Moreau csak tessék-lássék ivott és félrészeg, kegyetlen verésnek néznek elébe. Ebből is kitűnik, hogy milyen jelentősége van az alaposság-nak az embernél.

Antoine szűkölt a veréstől, szinte megőrült azokban a percekben, mielőtt az apja rárontott, és az ütlegekre várva nem is annyira a fájdalomtól, mint a saját rettegésétől félt a legjobban a világon. Megkönnyebbült, amikor az első ütések lesújtottak, hiszen nem kellett többé tartani az eljövendőtől, a verés benne volt a jelenben, ott suhogott, vágott, csattant, sercent a bőrén. A fájdalom volt a bizonyosság arra, hogy már nem kell félni az elkerülhetetlentől, az elképzelt kintól, a *milyen lesz?*-től, mert itt van a jelenben. Csak a jelen elviselhető, mert csak az biztos, mint a *most* zuhogó ütlegek súlya. A jövő kétségbeejtő, mint a levegőtlen barlang-labirintusok, ahol megjósolhatatlan a lassú halálba fuldoklás gyötrelme. A kínnak ugyanis, mint a barlangoknak, mélysége van, és tárnák nyílhatnak meg a járatok mögött. De bárhogyan is legyen mindez a szenvedés tollforgatói, esztétái és haszonlesői szerint, Antoine

tudatában a verések, a jövő, a fájdalom és a rettegés végül a szorongás hatalmas, alaktalan, szürke folyójába ömlött, és szétválaszthatatlanul elvegyült.

A szorongáson kívül azért volt még egy másik létállapota is: a gyűlölet. Gyűlölte az anyját, hogy az nem tudja megvédeni magát, mélységes, elemi gyűlöletet érzett, hogy ilyen gyenge, erőtlen, szerencsétlen, szégyellnivaló az anyja. Elfordította a fejét, amikor az öreg Moreau az anyját verte, annyira szégyellte magát a nő miatt. Meg tudta volna ölni azt az asszonyt.

Így éltek. A verésekről, kimondatlan egyetértésben, nem beszéltek senkinek.

Antoine az elemi iskolában nem volt rosszabb tanuló a többinél. Bentlakásos középiskolába Parthenay-ba került, egy Thouars-tól és Moncontourtól félórányi távolságra, délre eső városkába, ahol a középkori városrészekbe úgy ékelődik be a kongresszusi palota és a sportlétesítmények korszerűsége, mint szép és öreg színésznöbbe az impozáns emléimplantátum és a színes művésztagok. A középkori város vérfriessítését a sport felfuttatásától remélték, ezért telerakták stadionokkal. Antoine, akinek kitűnő alkata és jó labdaérzéke volt, a Marchioux-ba került, sporttagozatra.

De semmiféle sport, még a kosár, sőt a futball sem fon olyan védőhálót, amin ne férne át a sóvárgás. A középiskola első évében kezdett füvezni, aztán jött az oldószerek, gyógyszerek, szintetikus opioidok és opiátok kavalkádja, és Antoine átmenetileg betörte, megszelídítette, kézhez szoktatta rettegése apokaliptikus lovait. De az apokaliptikus rövidesen mégis eljött, a lovak megvadultak, és Antoine elveszett.

4. Antoine, én és Molière

Rendőrség, mentősök, elmeosztály, elkülönítő. Sorrendben a tizenharmadik elmeosztályos beszállítása volt, amikor ügyeletben találkoztam vele. Meglepett, hogy a drogok alig hagytak nyomot a külsején, látványos emberpéldány volt még akkor is, amikor a sokféle *anyag* és a téboly az elméjét szétrongyolták. Antoine fuldokolva őrjöngött az elkülönítőben, a mentősök és férfiápolók garmadája kellett, hogy rögzíteni tudják, kiszaggatta magát a hevederekből, és elképesztő adag injekció után épp csak lanyhult megveszekedett dühe. Azt hittem, hogy megölem, annyit antipszichotikumot kellett belenyomni, de csak megszelídült az indulat heve, s mint az olthatatlan erdőtüzek, lángolt tovább. Mintha Marlon Brando hisztériásan kilépett volna Valentine Snakeskin szerepéből, otthagya Sidney Lumetot az Orfeusz alászáll forgatásán, hogy pontosan ötven évvel később eljátssza Antoine Moreau szerepét, és alászálljon vele az őrjöngés poklába. Antoine-t végül egyszerűen magára kellett hagyni az elkülönítőben, de az üvöltés és az ütemes döngetés kihallatszott, kétségbe ejtve és felzaklatva az elmeosztály minden részlegét a legtávolabbi zugokig.

– Lógtok, mint egy szétkúrt zászló, képmutató, lélekrágó dögevők, a beleimben kúszó szar vagytok! Tartuffe doktor, te seggnyaló hippokrita...!

Az olvasóra bízom, hogy fantáziája szerint kiegészítse a fentieket, mert ez a hangvétel sokáig eltartott, és még sok minden elhangzott. Tagadhatatlan, hogy nem

volt valami felemelő ez a dicstelen jelző- és metaforaáradat, aminek a sodrásában találta magát az egész gárda, ha Antoine bekerült az osztályra. A *képmutató seggnyaló* különösen az elevenembe vágott, az idő tájt ugyanis még voltak magasztos eszméim, és határozottan jobb véleménnyel voltam saját magamról, mint Antoine rólam. A Tartuffe-öt mindenesetre elolvastam, és meg kell mondanom, hogy nem éreztem kellemesebben magam. Viszont Molière-t megkedveltem.

Antoine-nal egyébként nem találkoztam többet a fenti ügyeletem után. Az elkülönítőben kijavították mindazt a kárt, ami a rombolásnak ellenálló berendezésben keletkezett, kicserélték a pókhálósra repedt törhetetlen ablaküveget meg a helyéből kicsavart ablakrácsot. Új ágyat és hevedereket kellett rendelni, az elkülönítő hetekig nem üzemelt. Nyilvánvaló, hogy Antoine Moreau minden alkalommal elég sokba került a kórháznak. Márpedig a kórháznak fontos volt a gazdaságosság.

5. Senki nem hibázott

Antoine halálával csökkentek az efféle rendkívüli kiadások, akárcsak az intézményes szintű nyugtalanság. Nem volt szem előtt a kezelése sikeretelensége, és megszabadulhattunk a sértettség érzésétől, ami, mint egy görbelábú pekingi palotapincsi, makacsul és méltóságteljesen visszatért, ahányszor Antoine bekerült az osztályra. A megkönnyebbülés általános volt és ki nem mondható.

A kollektív nyomásra történt vizsgálat egyébként annak rendje és módja szerint lezajlott. Nem találtak semmiféle szakmai mulasztást. A *vétlenség* kimondása intézményes bűnbocsánatként hatott karácsony után, és hallgatólagosan érvényes volt mindenre, ami Antoine-nal kapcsolatos, így jótékonyan enyhítette a halála által okozott megkönnyebbülés miatt érzett szégyent is. Kimondatott, hogy Bensaid doktor, a többi orvos, a pszichológusok, az ápolók és minden szereplő egyaránt kifogástalanul járt el Antoine Moreau kezelése során. Csak Mahfoud doktor volt elégedetlen a vizsgálat eredményével, és kitartóan lamentált még néhány hétig. Jól jött volna neki, ha Bensaidot elmarasztalják. Ugyanis ahogy Héléne Guillet nyugdíjazása közeledett, úgy kezdett Mahfoud fokozatosan megőrülni a hatalomért, és Bensaidban látta a legfőbb riválisát. Ha Antoine-ról vagy Bensaidról volt szó, ami egyre ment, Mahfoud doktor fejhangon, szaggatottan rikácsolni kezdett, a tonzúrájára ráfésült haj ferde csóvaként elemelkedett, mustárszínű kabátjának szárnyai csapkodtak. Olyan volt, mint egy sárga festékkel leöntött mérges pálmakakadu.

6. Antoine szülei

Az Antoine halálát követő nyáron került az elmeosztályra Madame Moreau. Piszkos, piros-kék-zöld papagáj- és pálmalevélmintás karton otthonkában és elnyűtt papucsban hozta a mentő. Az otthonka alatt szabadidőruhát viselt, zsírtól lucskos barna haja a koponyájához tapadt. A június végi melegben a mosdatlanság és a réteges áporodottság szaga hullámokban terjengett, s az otthonkán rikító papagájok-

kal olyan volt a levegőtlen orvosi vizsgáló, akár egy fülledt madárház. Imbolyogtak az érzékeim. Úgy tűnt, mintha Moreau-né a fia halotti maszkját viselné, de a halott Antoine arcára faágak kerültek, mielőtt a lenyomatot levették, így a mélyen rovatkolt, ágszerű rajzolattól sokkal öregebb volt a maszk az anya arcán. Az asszonyt a férje kísérte, egy rövidlábú, széles mellkasú, pinceszagú ember. Moreau úr tömzsi, rövid orra majdhogynem az alacsonyan ülő szemek közé esett, puffedt arca kissé rálógott az állkapcsára. A megszólalásig olyan volt, mint egy angol bulldog.

– Nem csinál semmit, amióta Antoine meghalt, csak a gyertyákat égeti a fényképei előtt! – mondta Moreau úr a nejére mutatva. Szinte meglepett, hogy beszél, annyira bulldogszerű volt.

– Szeretem az idegeneket, és maga kétszeresen idegen – folytatta rövid szünet után, és ferdén mosolygott, mert a bal arcfele kissé elmaradt egy régi parézis maradványaként. Egészen rövid, sötétsárga fogai voltak, de a jobb szemfoga hiányzott, ettől diszónánssá vált a kutyaszerűsége.

– Kétszeresen? – kérdeztem vissza. Émelygés gyötört, és a rossz közérzet, mint egy szorosra csavart lópokróc, szúrt és fojtogatott.

– Lengyel vagy szlovák zsidó, látom az arcán és a nevéből! Errefelé csak arab orvosok vannak, de én a zsidókat jobban szeretem! – füttyszerű hangot adott, amikor a zs-ket ejtette: *J'aime mieux les juifs!*

A madárházszerű, levegőtlen és bűdös orvosi vizsgáló zsebongani kezdett, a piros papagájok szétrepültek Madame Moreau ujjatlan pongyolájáról, bele egyenesen a szemembe, és mindenikük apró fekete foltta változott.

– Elnézést – a szavak, mint lomha kövek, nehezen fordultak ki a számból, és hosszú kortyokban nyeltem a vizet. A poháron keresztül láttam, ahogyan Moreau-t körbefogják a madarak, és a papagájkoszorú felemeli, és kirepíti a szobából.

– Maga szép – folytatta Moreau, és a madarak egyszerre eltűntek –, az én feleségem is az volt, nem volt mindig ilyen undorító, de már át sem öltözik, mindig ugyanezt a gusztustalan köpenyt hordja, és ül a fia fényképei előtt. Nem hiszi el, emlékszobát csinált neki, tele a képeivel, és gyertyákat meg füstölőket éget, pedig istenemre mondom, Antoine aztán nem érdemelte meg! – dühbe gurult, és az indulat mint egy bolondul forgó habverő, fehér habbá korbácsolta a nyálát.

7. Madame Moreau köpenye

Anne Moreau hat hónapot feküdt az elmeosztályon. Mindvégig a papagájmintás ott-honkát viselte, amit csak a mosás idejére vetett le. Fogalmam sincs, hol tehetett szert erre a ruhadarabra, ami felemás elegye volt a szocialista vidéki háziasszonyok munkaruhájának és a maszáj asszonyok viseletének, diszkontáru nyári ingek tahiti mintáival. Tökéletes ízléstelenségében fölért egy kulturális lázadással, mint egy Jeff Koons-alkotás, bár kötve hiszem, hogy Anne-t foglalkoztatta volna a popkultúra és banalitás efféle kimódolt fricskája. Anne Moreau a kultúrköpeny két nagy, tarsolyszerű zsebében hordta Antoine fényképeit, amiket mosás előtt mindig gondosan ki-

vett, és egy mintázat szerint elrendezte őket az asztalán. A fényképek némelyikén idegen hangzású szavak, feliratok vagy betűk voltak. Yves az egyik viziten elmélyülten szemléli a rituálisan elhelyezett képekből és furcsa szavakból kirakott alakzatot, majd halkán megjegyzi: szegény Madame Moreau, ez a nagy szerelmek és a halál loája, szelleme, a vudu szerint!

Anne Moreau sokáig nem volt hajlandó beszélni, a kérdésekre nem válaszolt, az arcán viselt, agyonbarázdált halotti maszkon érzelmnek semmi nyomát nem adta. Olyan élettelen és merev volt a tekintete, mint egy műanyag sétapálca.

Az egyik alkalommal hosszasan listázza a nővér, hogy mi mindent nem eszik Anne Moreau, és milyen nyűg a táplálása, így kilátásba helyezi a gyomorszondát. Jó-szerével csak almát, gyümölcslevet, almakompótot eszik, ez utóbbi az almalekvárhoz vagy almászószhoz hasonlatos pürészerűség, a francia gasztronómia afféle zsákutcaja, mint a palacsintába sült csiga vagy a boudin, a hófehér hurkaszörny. Anne viszont csak ezt ette, almát, almalevet, almakompótot.

– Hagyják, hadd egyen almát almával, nem kell szondával fenyegetni! Egyáltalán, ne fenyegetsek semmivel! – kértem. Később hallottam, hogy almadoktorként gúnyoltak a nővérek, és az almaterápiát, mint hóhortos magyar módszert, a nyakamba varrták, viszont attól kezdve Anne Moreau viselkedése megváltozott. Egyszavas válaszokat adott, de azok szavak voltak, szavak! Aztán az egyszavas mondatok lassacskán bővülni kezdtek.

– Ön ismerte a fiamat? – ez volt az első kérdése. A hosszú hallgatás után, amit a rövid mondatok ritkás szövete követett, megjelent az első kérdés a maga konzisztens mivoltában, hogy összekösse Anne-t a külvilággal, és benne velem.

Anne Moreau története lépésről lépésre bomlott ki, mindig egy fénykép apropóján, amit a papagájos köpenye zsebéből vett elő, hetente kétszer, az orvosi vizsgálatban ülve.

– Ez itt, a hátsó sor szélén Antoine, a kosárcsapatban. Ritkán jött haza Parthenay-ból, és én nem is akartam, hogy jöjjön – réveteg maradt Anne tekintete akkor is, amikor már képes volt beszélni.

– Itt Antoine 8 éves, apák napjára készült a kép az iskolában. Mindig vigyáztam, hogy Moreau ne verje meg Antoine-t, ha ott vagyok. Csak engem üssön, ha szükségét érzi. De ha Antoine keresztezte az útját, megverte, apák napján is megverte.

– Anne, hogy érti azt, hogy Antoine apja szükségét érezte a verésnek?! – nyers indulat volt a kérdésem, nem tudtam tárgyilagos maradni, mert mélységesen irtózom a veréstől. Nyeljenek le, mint Kronosz a gyermekeit, elevenen, hadd fulladozzak a bűzlő gyomorsavban, csak ne üssenek meg, és látnom vagy hallanom se kelljen, ahogy csattan az ütés. Elmém gyorsan pergő vetítógép, s gyermekkorom képei, mint hús a nyárson, forognak és égnek, miközben apám bulldogmaszkot ölt.

– Moreau nem Antoine apja – mondta Anne, s a gyomorsav, ami az imént kikezdett, hirtelen elült. Kézügyemben volt a víz, hosszan elnyúlt a pohár árnyéka az író-

asztalon, esteledett, apró kortyokban ittam. Anne-t is vízzel kínáltam, de ő nem volt szomjas. Éhes sem volt soha, és nem fázott a papagájos köpenyében, pedig már jócskán benne jártunk az ősben. Thouars-ban hideg és finoman lehangoló az október, mint az apró dísztárgyak az óváros antikvitás üzleteiben, a porcelán kentaurok, festett madárkák és füttyis kisfiúk a dohos vitrinekben.

– Moreau nem Antoine apja – ismételte Anne, és végtelennek tetsző szünetet tartott, olyan volt, mint egy mozdulatlan vízfelület – Antoine az apámtól van. A nagyapjától.

8. Antoine gyermekkorra újra és egyéb családi viszonyok

A mondatok és töredékek, mint üvegmozaikszemek a Santa Maria Maggiore mozaikSORában, apránként kirajzolták Anne Moreau képregényét. A jelenetek itt is egymásba folytak a képkockákon, és Anne volt a szereplő szinte mindeniken, de a színek sötétek, és nem volt sehol az égi fényt jelképező arany alap, mint a bazilika kö-zéphajójában. Anne-nak tizenéves kora óta viszonya volt az apjával. Hogy a kapcsolatot vérfertőző volt-e, csak Anne anyja tudta volna megmondani, de ő a lánya születése után meghalt. Az apa, vér szerinti-e vagy sem, rejtély maradt, mert genetikai vizsgálatot senki nem kért, kamaszkorában kezdett vonzódni Anne-hoz. Ahogy nőtt a vonzalom, úgy kezdte sejtetni a lányával, majd egyre gyakrabban csepegtetni a lehetőséget, később pedig bizonyosságként kezelni a *tényt*, hogy Anne csak a nevelt lánya. Bárhogyan is volt, ezt végül mindketten elhitték. A viszonyuk teljes titokban maradt. Anne terhes volt, amikor megismerte, majd rövidesen feleségül ment Jacques Moreau-hoz, egy Moncontour környékbeli termelőhöz, aki átadta a saját gazdaságát az öccsének, és az esküvő után Anne-ék tanyájára költözött. Anne nemsokára megszülte a gyermekét, akit a Saint-Nicolas-templomban Antoine névre kereszteltek.

A gazdaság jól ment, volt kereslet a kecsketejre. És Anne folytatta a viszonyt az apjával Antoine születése után is. Jacques Moreau akkor jött rá mindenre, amikor Antoine elmúlt hároméves. A bulldogképű férj egy vacsorán követte a felesége számára ismeretlen tekintetét, és a vágyakozás látómezejében, az asztal végén, ott ült az apósa.

– Én csak apámat szerettem, és Antoine-t – mondta Anne, és kinézett az orvosi szoba ablakán a Thouet völgye felé, amerre a folyót sejtteni lehetett, mert a kilátást elbarikádozták a kórházépületek sárga, fehér és szürke kockái.

– Én csak apámat szerettem, és Antoine-t – mondta Jacques Moreau-nak is, amikor az rájött a viszonyra, nem tagadott semmit, de többet sem mondott soha. Azonnal megadta magát Moreau haragjának, legitimnek érezte a veréseket, hiszen megcsalta őt, és meg sem próbált védekezni, vagy kitérni az ütlegei elől. Csak Antoine-t menekítette a férje útjából, mert a gyermeknek Moreau előtt többé nem volt maradása. Jacques gyűlölte a fiút, jobban, mint az anyját, mert állandóan emlékeztette mindkettőre, az asszonyra és az após-szeretőre, akik ocsmányul egymással üzekedtek, mint a kecskéi, és őt kizárták maguk közül. Az undor, harag és irigység olyan

hévvel égett benne, amit csak az alkoholmérgezés teljes öntudatlansága tudott kioltani. Jacques Moreau többé nem tudott nem részeg lenni.

Mindeközben a gyermek Antoine Moreau szerette az apját, vagyis azt, akit annak tudott, és az értelmét letaglózta az apja iránta való gyűlölete. Sejtette, hogy ezt valahogyan ő, a gyermek okozta, csak azt nem értette, hogyan. Érzékelte, hogy az anyja is benne van ebben az ügyben, és haragudott rá konokul és keservesen, mert elválasztotta az apjától. Kamaszkora kezdetén aztán felfogta, hogy az anyja őt védi, mikor az ütlegek elé áll, ekkor megérezett valami megfogalmazhatatlant a titokból, és előtötte a szeretet anyja iránt. De a gyengédség szinte azonnal olajos fekete gyűlöletté és megvetéssé változott benne, mert az egyedüli lény, aki őt szereti, az anyja, képes alávetni magát egy mocskos részeg állatnak. Az apja iránti szeretetének már az emléke sem volt meg, és önmaga számára sem maradt más, mint az öngyűlölet, meg az ősvigasztalás, az *anyag*.

– Ez egy koncerten készült Poitiers-ban – mutatott Anne a papagájos zsebből előhúzott képre – Antoine balján Naima áll, a barátnője. Naima mellett nem volt Antoine-ban akkora úr és szenvedés. Ha vele marad, Antoine ma is élne – mondta Anne, majd a fényképet a zsebébe süllyesztette –, de Bensaid doktor ezt nem engedte, mert szerinte Antoine nem volt a lányához való. Tudja, Naima az Ön kollégájának a lánya. De én megátkoztam őket, vudu babát készítettem mindnek, és túvel átszúrta a lábukat, hogy ne legyen többé sehol maradásuk!

9. Utóirat

Antoine halála nem múlt el nyomtalanul. Anne Moreau emlékszobát csinált a fiának, ahol helyet kapott minden fényképe. Miután hazament a kórházból, Anne lényegében nem mozdult ki többet otthonról, leszámítva a havi találkozásainkat a szakrendelőben, és szinte minden idejét Antoine emlékének szentelte. Mikor bejelentettem neki, hogy elmegyek Thouars-ból, Anne Moreau rezignáltan csak annyit mondott, hogy ez esetben többé nem kell majd az emlékszobát és a fia loáját elhagynia. Mi nem sokkal azután költöztünk el a városból, hogy Bensaid és Ouazzani doktorék egy normandiai magánklinikára szerződtek, és mindkét család elhagyta Thouars-t. Néhány évvel később úgy hírlett, hogy onnan is tovább álltak, és talán Reimsbe, majd Limoges-ba költöztek. Hélène Guillet nyugdíjba ment, az intézet vezetését pedig Mahfoud doktor vette át. Karrierje csúcán Mahfoud doktor a névtáblákat aranyszínnűre cseréltette az elmeosztályon.